

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

III. Qualiter aduersus prudentiam pecces.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

quã milites disponuntur, vt strenuè & fortiter munus suum obeant.

Porro Prudentia monastica singularis, seu particularis, quæque propriissimè Prudentia nuncupatur, vt potè quæ bonum habentis spectat, specie differt à Prudentia legislatrice, æconomica, & ciuili, & militari quæ alienum bonum respiciunt. Si autem Legislator leges condit, & Patrifamilias domesticorum curam gerit, & Magistratus ciuitatem, & Dux exercitum gubernat, & suo muneri satisfaciatur; ea Prudentia monastica, & singularis nuncupanda est. Vt igitur æconomica, legislatrix, ciuili, & militaris appelletur, aliorum bonum, non proprium per se spectare debet. Sed an quælibet ex his prudentiis plures species sub se contineat? difficultate non caret. Aliquis placet continere iuxta diuersitatem obiectorum, quam prudentia superare intendit; quippe alia est difficultas in humilitate assequenda, alia in assequenda iustitia, alia in assequenda temperantia; ideoque stare optimè potest esse prudentem in vfu iustitiæ, non tamen in humilitatis vfu. Itemque in gubernatione vnus familiaris, ciuicis, vel exercitus, non tamen alterius; eo quod personæ, loca, tempora, & circumstantiæ diuersum procedendi modum requirant. In contrarium autem est quia quælibet ex his prudentiis vnica rationem formalem respicit, nempe inquisitionem eorum quæ agenda, vel fugienda sunt, in propriam, vel alienam perfectionem. Quod verò illa perfectio sit in materia iustitiæ, humilitatis, vel temperantiæ, vel circa familiam, ciuitatem, vel exercitum, per accidens est, & quæ modum operandi Prudentiæ non videtur immutare. Sed distinctiue opus est, si loquamur de Prudentia virtute supernaturali infusa credendum duplicem tantum esse Prudentiæ speciem atotam nempe, quæ in bonum habentis ipsam, & in propriam actionum moderationem dirigitur, & quæ in bonum aliorum, & eorum regimen ordinatur. Nam cum hæc virtutes sint quasi potentia, actus specie diuersos continere valent, si sub vna eademque ratione formalit attingantur, vt contingit in Fide, Spe, & Charitate supernaturali. At si de Prudentia naturali acquisita sermo sit, existimo quamlibet ex supradictis prudentiis varias Prudentiæ species sub se continere. Nam est ratio formalis vnica sit, at materialis, & quæ per se, & immediatè ab actibus attingitur diuersa est, ac proinde sufficit diuersitatem in actibus constitutere. Quæ diuersitate constitutà habitus ex iis actibus producti specie differre debent; cum habitus acquisitus, sit facultas quedam ad producendos actus similes illis à quibus generatur est. Sicuti docuit D. Thom. 2. 2. q. 47. art. 1. Gregor. de Valent. 2. 3. disp. 4. qu. 2. p. 1. & q. 3. 10. Lessius. lib. 1. de iustit. cap. 2. dub. 1. n. 6. & alii.

Tertiò D. Thom. quæst. 57. ex Philosopho. 6. Ethicorum. cap. 9. & seqq. diuidit Prudentiam in triplicem partem potentialem, hoc est, in triplicem actum, qui ex prudentia tanquam ex potentia laboratur; nempe Eubuliam in consultatione rerum agendarum versantem; Synerisim rectum iudicium de rebus in consilium adductis secundum leges communes, & ordinarias profertentem; Gnomon cum iudicium profertur ex naturali ratione præter verba legis ob circumstantias occurrentes ex benigna Legislatoris voluntatis interpretatione. Etenim cum superius dixerimus prudentiam esse intellectualem habitum pro difficili agendum cognitione inductam, efficiunt sane hæc consultationes, & iudicia ab ipso habitu Prudentiæ tanquam à causa efficiente provenire. Fateor tamen, vt rectè norauit Gregor. de Valent. 2. 2. disp. 4. q. 3. p. 1. hos actus specie distingui, & consequenter habitus ex ipsis genitos. Tum quia stat optime quemlibet prudentem, & solentem esse in honestatis agendorum inuestigatione, media cum fine comparando, cum tamen postmodum in iudicio delinquat.

PUNCTUM III.

Qualiter aduersus Prudentiam pecces?

- 1 Peccas dupliciter per excessum, & per defectum.
2 Quale peccatum sit cum per defectum peccas?
3 Qualiter per excessum recedens à Prudentia pecces?

Dupliciter D. Thom. 2. 2. q. 53. 54. & 55. asserit aduersum Prudentiam te delinquere posse; primò per defectum, secundò per excessum. Per defectum delinquis præcipitatione, inconsideratione, inconstantia, & negligentia. Per excessum prudentiæ carnis, astutiâ, dolo, fraude, sollicitudine temporalium, & futurorum sollicitudine. Etenim cum Prudentia sicut & quælibet alia virtus moralis in mediocritate consistat, deniare ab eius rectitudinis potes per defectum, vel per excessum. Primò namque denias per defectum præcipitatione iudicij, cum ad iudicium properas

Ferd. de Castro, de iust. & iur.

nullâ, vel insufficiente consultatione de rebus agendis factâ. Secundò à Prudentia recedis inconsideratione circumstantiarum, aliarumque rerum, ex quibus rectum iudicium efformandum erat. Tertiò inconstantia, cum nullâ, vel leui ratione ductus à maturo prudentiæ consilio, seu iudicio desistis. Quartò negligentia cum ex quadam animi laxitudine, & torpore prædictam consultationem, & iudicium de rebus agendis omittis, vel insufficienter præstas.

Sed dubiæ quæstionis est, quod peccatum sit hæc præcipitatio, inconsideratio, inconstantia, & negligentia? Sub distinctione respondeo, si circa aliquam determinatam materiam versentur pro illius qualitate, & grauitate, peccati rationem habebunt, & in ea specie constitutam in qua fuerit materia. Exemplum est, si absque vlla, vel leui examinatione, an dies sit festiuitas Missam omittis, peccas grauius aduersus Religionem. Si proximi peccatum reuelas absque debita inquisitione, an id facere possis, peccas contra iustitiam, & sic de aliis virtutibus. Vnde hæc præcipitatio, & inconsideratio non est aduersus specialem Prudentiam, sed cuiuslibet virtuti opponitur. Quare inconsideratio, & inaduerentia, negligentia, & inconstantia, vt prudentiæ speciei opponantur, nullam determinatam materiam spectare debent, sed in genere, & in communi procedere, nolendo honestatem agendorum examinare, nec de illis iudicium maturum habere. Sicuti Prudentia non virtutibus singulis modum procedendi præscribit, seu generatim procedit determinando intellectum, vt dubia examinaret, & de ipsis maturè iudicaret. Velle autem hanc agendorum examinationem, & iudicium omittente, præter peccatum est non ratione sui, sed ob periculum omittendi plurius præceptorum executionem. Non enim Prudentia (vt bene aduertit Lessius lib. 1. de iustit. 1. cap. 2. dub. 4. num. 20) per se præcipitur, sed propter opus quod ex illa regulandum est. Sic imprudentia non ratione sui peccatum est, sed quia causa est peccata plurima committendi.

Rursus per excessum à Prudentia recedis. Primò Prudentia carnis, hoc est cogitatione, & inuelligatione eorum, quæ carnali appetitui accommodata sunt. Quam Prudentiam vt potè falsam, & fallacem dixit Apostolus. ad Rom. 8. Deo esse inimicam. Estque peccatum mortale, vel veniale iuxta qualitatem finis consequendi. Secundò astutiâ, id est cogitatione mediocum simulatorum, & fallacium pro fine consequendo, cuius peccati grauitas ex affectu pensanda est, sicuti diximus de prudentia carnis. Est enim quedam illius species, ac proinde prohibita ab Apostolo 1. Corint. 4. Non ambulantes in astutiâ. Tertiò dolo, seu astutiæ executione, verbis, vel factis præstitâ in proximorum dampnum. Vt de peccatoribus Ecclesiast. 19. dicitur. Interiora eius plena sunt dolo. & Psalm. 5. Dolo tora diemeditabantur. Ad idem est fraus, quæ à dolo differt ex eo quod per facta tantum deceptionem præstet. Quartò à Prudentia decidis sollicitudine nimia, temporalia conquirendi, vel conferuandi vt potè à Christo prohibita. Matth. 6. illis verbis Ne solliciti sitis anima vestra quod manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Tandem te opponis Prudentiæ futurorum intempestiuâ sollicitudine, cum futura præter ordinem, & rationem prouidere cupis, quod damnauit Christus Matth. 6. dicens Nolite solliciti esse in crastinum, crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi, sufficit diei malitia sua. Notanter dixi nimia temporalium, & intempestiuâ futurorum sollicitudine. Nam moderata temporalium cura, & tempestiua, seu prouida futurorum cautio non à Christo reprehenditur, sed potius ab Spiritu sancto commendatur. Deuteronom. 12. ibi Vtinam saperent, & intellexerent, ac nouissima prouiderent. Et Proverb. 6. Vade ad formicam & piger, & considera vias eius, & discite sapientiam, qua cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem parat in astute cibum sibi, & congregat in messe quod comedat. Quod si roges, quæ sollicitudo erit nimia, vel intempestiua, quæque moderata, & tempestiua, ex prudentis arbitrio iudicandum est, spectatâ negotij qualitate. Illud certum: temporalium, vel futurorum sollicitudinem quæ animum ab spiritualibus auocat, immoderatam & intempestiuam esse, & omnino execranda.

DISPUTATIO II.

De Fortitudine Virtute.

AMETSI inter virtutes Cardinales secundum locum Iustitia obtineat, vt potè nobilior Fortitudine, & Temperantia, quia tamen eius materia vastissima est, in fine eius explicatione referuamus præcipue